

NOWE JEDWABNE SZLAKI DLA MIESZKAŃCÓW WROCŁAWIA

WSTĘP

Spacerując po rynku we Wrocławiu można wnioskować, iż kultura chińska jest tutaj obecna i widoczna. We Wrocławiu znajdują się firmy, które związane są bezpośrednio z gospodarką czy kulturą chińską. Są to nie tylko firmy z sektora prywatnego (gastronomiczne, transportowe, turystyczne czy medyczne) — można wymieniać także szkoły językowe oraz różnorakie projekty i wymiany organizowane przez uczelnie wyższe czy przez Urząd Miasta. Chiny są zatem obecne w życiu codziennym mieszkańców. Czy jednak wrocławianie znają projekt Nowego Jedwabnego Szlaku, w który miałyby być zaangażowana również Polska? Odpowiedzi na to pytanie szukano wśród mieszkańców tego miasta.

TEORIA

GLOBALIZACJA

Według Appaduraia globalność i lokalność są od siebie zależne i często z siebie wynikają, bo to, co dzieje się lokalnie, kształtuje treści mediów i wyobrażenia ludzi na płaszczyźnie globalnej, ale także ta lokalność jest wytworem globalności [dla rozjaśnienia definicji, lepiej byłoby inaczej połączyć te zdania (Appadurai, 2005, 278)]. W tym miejscu można podać przykład chociażby działań w mediach społecznościowych, które wspierają lokalne wydarzenia, a same mają wymiar globalny. To na przykład zdjęcie profilowe z flagą Francji podczas ataku terrorystycznego w tym kraju. Akcja jednoczyła nie tylko mieszkańców kraju, ale także ludzi ze świata, którzy utożsamiali się z Francuzami w trudnym momencie. W świecie globalizacji Appadurai widzi przemieszczających się ludzi, mechanizmy, pieniądze, obrazy i idee (Appadurai, 2005, 8). Wskazuje także procesy oraz zjawiska transnarodowe i postnarodowe. Są to dla niego grupy i tożsamości narodowe, kulturowe i etniczne niezależne od państw narodowych i ich granic (Nobis, 2013, 27). Mogłaby to być mniejszość niemiecka w Polsce czy Marokańczycy we Francji. Często zachodzi proces indygenizacji, czyli adaptowanie importowanych form i treści kulturowych do lokalnych warunków lub/i hybrydyzacji, czyli modyfikowanie i łączenie tych form z elementami lokalnej kultury (Nobis, 2013, 27). Ta mobilna relacja między wydarzeniami przekazywanymi przez mass media a migrującymi audytoriami określa samo jądro związku globalizacji

z nowoczesnością (Appadurai, 2005, 12). Autor zwraca szczególną uwagę na siłę napędową dynamiki globalnych procesów kulturowych, którą są relacje pomiędzy przemieszczającymi się ludźmi, technologiami, finansami, informacjami i ideologiami (Appadurai, 2005, 72). Podsumowując, można wskazać na ogromną złożoność tego procesu. Powyżej nie wymieniono wszystkich czynników, przez pryzmat których autor opisuje proces globalizacji. Ważne jest, aby być świadomym, że to właśnie takie procesy i zjawiska jak wymiana informacji, przemieszczanie się ludzi, globalne ruchy społeczne, media elektroniczne, kryzys państwa narodowego czy wytwarzanie lokalności wskazują nam na to, iż problem ten jest zawily i może być interpretowany na wielu płaszczyznach.

Natomiast według Ulricha Becka globalizacja to proces budowania nowego porządku, w którego trakcie odbywa się walka o władzę między mobilnym kapitałem, państwami i ruchami społecznymi (Beck, 2005, 13). Beck swojej interpretacji dokonuje odwracając zasadę Marksa I pisze, że to nie byt określa świadomość, lecz świadomość nowej sytuacji — spojrzenie kosmopolityczne — maksymalizuje możliwości poczynań graczy w metagrze polityki światowej (Beck, 2005, 25). Zauważa też, że aktorzy tej gry nie są do niej przygotowani, ponieważ nie ma ustalonych ról, a dopiero w trakcie tego procesu można się do niego ustosunkowywać. Autor szczególną uwagę skupia na władzy i przeciw-władzy, na koncernach, które działają w sposób globalny i konsekwencjach jakie ponosi za to cały świat. W aspekcie globalnego podziału pracy o rozwoju decydują także technologie informatyczne, światowe nierówności oraz historyczno-kulturowe zróżnicowanie tła oraz dróg rozwojowych państw i społeczeństw, ów podział zaś zróżnicowania te reprodukuje (Beck, 2005, 206).

NOWY JEDWABNY SZLAK

Szybkie zmiany technologiczne, które kształtują życie społeczeństw na całym świecie, mają również niemalże wpływ na gospodarkę i ekonomię państw. Dlatego też historia Nowego Jedwabnego Szlaku, chociaż krótka, naszpikowana jest wieloma wydarzeniami, które łączą się, przeplatają z różnorodnymi projektami i działaniami wielu krajów.

Xi Jinping w 2013 roku ogłosił inicjatywę Nowego Jedwabnego Szlaku, który ma być ogromnym projektem budowy i modernizacji infrastruktury komunikacyjnej. Ma być on również szansą ukształtowania międzynarodowych relacji i globalnego ładu w oparciu o nowe zasady i wartości (Myszczyszyn, 2017, 1). Projekt Nowego Jedwabnego Szlaku dotyczy ekonomii, polityki i kultury. To idee, wzorce i wartości, który kształtują nowy porządek i współtworzą obecną globalizację. Chińscy politycy podkreślają, iż projekt jest otwarty dla wszystkich zainteresowanych państw, co świadczyć może chociażby o tym, iż Chiny mają ambicję zmiany globalnego porządku świata

(Chanda, 2016, 2). Kagan uważa, że Chińczycy nie ufają Zachodowi i krytycznie postrzegają USA jako gwarant bezpieczeństwa i wolności żeglugi, dlatego też chcą być niezależne w tej kwestii (Kagan, 2009, 37). Formuła przedsięwzięcia to *win-win*, co wskazuje na to, iż każdy kraj może odnieść również korzyści dla siebie. Chiny, od 2013 roku, zawarły ponad sto trzydzieści bilateralnych umów w sferze transportu, otwarto ponad trzysta pięćdziesiąt międzynarodowych dróg dla transportu osób i towarów, ponad cztery tysiące bezpośrednich połączeń z czterdziestoma trzema krajami, trzydzieści dziewięć połączeń kolejowych z Europą, a w trakcie budowy jest kolejnych sześć korytarzy transportowych pomiędzy Europą a Azją, a także rozbudowa nowych połączeń w Afryce centralnej i wschodniej (Myszczyzyn, 2017, 1). Obecnie w projekt zaangażowanych jest ponad sześćdziesiąt pięć państw, a jego głównym celem jest wzmocnienie komunikacji i współpracy w zakresie polityki ekonomicznej, rozwój różnego rodzaju dróg, rozwój handlu, konwergencja kapitałowa i integracja walutowa oraz wzmocnienie relacji międzyludzkich (Myszczyzyn, 2017, 1).

Niniejszy artykuł jest podsumowaniem przeprowadzonej ankiety wśród wrocławian, którzy odpowiadali na dwa pytania: czy znają termin Nowego Jedwabnego Szlaku oraz z czym on im się kojarzy. Poniżej opisano założenia metodologiczne badań oraz ich wyniki.

ZAŁOŻENIA METODOLOGICZNE BADAŃ

Celem przeprowadzonego badania i późniejszej jego analizy pod kątem opisanych aspektów teoretycznych jest próba odpowiedzi na pytanie, czy wrocławianie znają pojęcie Nowego Jedwabnego Szlaku oraz jak je rozumieją. Badanie zostało przeprowadzone za pomocą ankiety, którą przygotowali studenci drugiego roku studiów magisterskich podczas zajęć „Badania terenowe” na kierunku kulturoznawstwo. Grupa w składzie: Patrycja Kochanek, Kamil Kawalec, Teresa Kriese, Aleksandra Kubera, Sebastian Musielok, Paulina Ostrowska, Volodymyr Pakhaliev, Łukasz Rozwadowski, Łukasz Rataj, Marta Żukowska opracowała kwestionariusz badań oraz przeprowadziła ankietę wśród mieszkańców Wrocławia.

Badaniu za pomocą kwestionariusza poddano dziewięćdziesięciu pięciu respondentów. Ankietowani byli w różnym wieku oraz o różnym statusie społecznym. Badanie zostało przeprowadzone w pierwszej połowie 2017 roku.

ANALIZA WYNIKÓW BADAŃ

Cztery pierwsze pytania zostały przedstawione w postaci metryczki i miały określić płeć, wiek, wykształcenie oraz to, czym obecnie zajmują się respondenci. W badaniu wzięło udział pięćdziesiąt sześć kobiet oraz trzydziestu dziewięciu mężczyzn (Tabela nr 1).

Płeć:	N
Kobieta	56
Mężczyzna	39
Razem	95

Tabela nr 1: Płeć

Były to osoby w różnym wieku (Tabela nr 2). Największa ilość respondentów była w wieku dwudziestu, trzydziestu lat, ale w badaniu wzięły udział również osoby po pięćdziesiątym, a nawet po siedemdziesiątym roku życia. Tak zróżnicowana pod względem wieku grupa społeczna dostarczyć miała różnorodnego materiału do dalszej analizy.

Wiek:	K	M	N
0-20 lat	5	1	6
20-30 lat	23	14	37
30-50 lat	14	14	28
50-70 lat	12	9	21
70 lat i więcej	2	1	3
Razem	56	39	95

Tabela nr 2: Wiek

Większość osób, które wzięły udział w badaniu posiadały wyższe wykształcenie (Tabela nr 3). Drugą grupą pod względem ilości osób byli ludzie ze średnim wykształceniem, a najmniej respondentów posiadało wykształcenie zawodowe. Wynikać to może z faktu, iż badanie zostało przeprowadzone przez studentów, którzy mogą otaczać się osobami o podobnym wykształceniu.

Wykształcenie:	K	M	N
podstawowe	8	4	12
średnie	15	14	29
wyższe	33	21	54
Razem	56	39	95

Tabela nr 3: Wykształcenie

Większość ankietowanych to pracownicy umysłowi (Tabela nr 4). W kolejnych grupach znalazły się osoby uczące się (uczniowie i studenci) oraz osoby wykonujące pracę fizyczną (zazwyczaj sprzedawcy i osoby świadczące różnego typu usługi). Wśród ankietowanych byli również emeryci, którzy stanowili najmniejszą grupę.

Zajęcie:	K	M	N
Szkoła/Studia	15	6	21
Praca umysłowa	26	18	44
Praca fizyczna	11	10	21
Emerytura	6	3	9
Razem	57	37	95

Tabela nr 4: Zajęcie

Z założenia chciano zaangażować jak najbardziej różnorodną grupę reprezentatywną, tak aby móc również zauważyć, czy znajomość danego tematu mogłaby być związana z wykształceniem lub wykonywaną przez respondentów pracą. Takie rozwiązanie wydaje się właściwe, a wyniki badań jasno wskazują na to, iż osoby wykształcone posiadają większą wiedzę na temat omawianego terminu niż te o niższym poziomie wykształcenia.

Więcej niż połowa respondentów nigdy nie słyszała o Nowym Jedwabnym Szlaku (Tabela nr 5). Zdecydowanie więcej respondentów płci męskiej niż żeńskiej było zaznajomionych z daną tematyką (Tabela nr 6). Może to wynikać chociaż z faktu, iż kierunki ekonomiczne czy handlowe często są domeną męską, co widać chociażby na uczelniach o tym profilu. Oczywiście wpływ na to mogą mieć również inne czynniki, takie jak praca zawodowa, zainteresowania, wykształcenie czy chociażby wstyd przed przyznaniem się do niewiedzy.

Czy słyszał Pan/Pani o Nowym Jedwabnym Szlaku [Szlaku czy Szlakach]?	N
Tak	43
Nie	52
Razem	95

Tabela nr 5: Czy słyszał Pan/Pani o Nowym Jedwabnym Szlakach?

Czy slyszal Pan/Pani o Nowych Jedwabnych Szlakach?	tak	nie	N
Kobieta	18	25	43
Męczyzna	37	15	52
Razem	55	40	95

Tabela nr 6: Czy slyszal Pan/Pani o Nowych Jedwabnych Szlakach?

Jeśli chodzi o wykształcenie, to zdecydowanie widać różnicę między osobami, które zadeklarowały wykształcenie podstawowe, a tymi o wykształceniu wyższym. Sześć osób z wykształceniem podstawowym, dziewięć osób z wykształceniem średnim i dwadzieścia siedem osób z wykształceniem wyższym slyszalo o Nowym Jedwabnym Szlaku (Tabela nr 7). Liczby te pozwalają wnioskować, iż edukacja, a zarazem zdobyte wykształcenie, które daje możliwość lepszej pracy, wpływa na stan wiedzy. Związane może to być z faktem, iż dana terminologia była na przykład tematem zajęć na studiach lub wynikiem ciekawości i zainteresowań respondentów, którzy w jakiś sposób do informacji o tym projekcie dotarli.

Czy slyszal Pan/Pani o Nowych Jedwabnych Szlakach?		K	M	N
wykształcenie podstawowe	Tak	3	3	6
	Nie	5	2	7
wykształcenie średnie	Tak	3	6	9
	Nie	12	7	19
wykształcenie wyższe	Tak	12	15	27
	Nie	22	5	27
Razem		57	38	95

Tabela nr 7: Czy slyszal Pan/Pani o Nowych Jedwabnych Szlakach?

Kolejne pytanie wskazać miało na konkretne zjawiska materialne lub niematerialne czy terminy, z którymi kojarzony jest Nowy Jedwabny Szlak. Na poniższe pytanie odpowiedziały zarówno osoby, które wcześniej slyszaly o tym zagadnieniu, jak i te dla których był to temat nowy. Jedna trzecia badanych przyznała, iż Nowy Jedwabny Szlak kojarzy im się po prostu ze szlakiem. Dla osiemnastu osób zagadnienie to jest powiązane z handlem. Szesnaście osób przyznało, iż Nowy Jedwabny Szlak kojarzy im się z Chinami i z Orientem, a piętnaście osób wskazało na to, iż nie kojarzy im się on z niczym lub po prostu nie wiedzą i nie potrafią odpowiedzieć na to pytanie. Pięć osób wskazało też na tkaniny, co wynikać może również z nie-

wiedzy tych respondentów, którzy zagadnienie to próbowali skojarzyć przez dosłowną interpretację nazwy, a tutaj jedwab wskazywać mógł na rodzaj tkaniny właśnie. Jeżeli chodzi o odpowiedź *szlaki*, to pojawiała się ona w bardziej szczegółowym opisie, gdzie ankietowani kojarzyli to zagadnienie konkretnie, na przykład ze „szlakiem handlowym” lub ze „starym szlakiem handlowym” lub z „problemem utworzenia nowego szlaku handlowego”. Ankietowani łączyli też pojęcie szlaku z konkretnymi krajami, pojawiła się też odpowiedź „linia kolejowa Chiny-Rosja-Polska-Londyn”. Odpowiedź dotycząca *szlaku* była często łączona również z drugą najczęstszą odpowiedzią *handel*. Wynika to z tego, iż dla respondentów pierwsze skojarzenia to właśnie szlaki handlowe czy handel między Polską a Chinami. Pojawiła się też konkretna odpowiedź: „doprowadzenie drogi handlowej do Polski”. Odpowiedzi dotyczące handlu pojawiały się w kontekście ekspansji Europy czy Polski oraz ekspansji Chin. W odpowiedziach pojawiła się również Polska „jako ważny partner Chin” czy „Polska jako punkt rozładunkowy na Europę”. Takie odpowiedzi wskazują na to, iż respondenci słyszeli lub czytali na dany temat, a ich skojarzenia są oparte na uzyskanych informacjach. Wskazywano również na wymianę towarową, między innymi między Polską a Europą, gdzie inicjatorem miałyby być Chiny. Ważne jest to, iż nikt z ankietowanych nie wskazał na Wrocław. Dla wszystkich respondentów była to współpraca na zasadzie państwo-państwo, a nie współpraca między konkretnymi miastami czy między Chinami a Wrocławiem. Część ankietowanych wskazywała również na konkretne towary typu: jedwab, tekstylia, bursztyn, ubrania tureckie, chińskie produkty. Towary te, szczególnie odzież, często kojarzone są z produktami produkowanymi w Chinach. Większość respondentów kojarzy jednak termin Nowego Jedwabnego Szlaku z ekonomią, gospodarką, handlem, inwestycjami i innowacjami. Mieszkańcy Wrocławia zdają sobie sprawę z potęgi gospodarczej Chin. Z odpowiedzi, które miały negatywne konotacje, można wymienić: przemysł, utrata pozycji gospodarczej Europy i świata zachodniego.

Z czym kojarzy się Panu/Pani Nowy Jedwabny Szlak?	N
Szlaki	33
Handel	18
Chiny/Orient	16
nie wiem/z niczym	15
Varia	8
Tkaniny	5
Razem	95

Tabela nr 8: Z czym kojarzy się Panu/Pani Nowy Jedwabny Szlak?

Poniżej przedstawiono listę odpowiedzi respondentów na pytanie, z czym kojarzy im się Nowy Jedwabny Szlak. Można zauważyć, że jest ona dosyć różnorodna, jednak wcześniejsza kategoryzacja pozwoliła nam uporządkować ją według kilku najważniejszych kategorii. Rozbieżność odpowiedzi może wynikać z niewiedzy respondentów, którzy założyli, że lepiej odpowiedzieć cokolwiek niż nic, ale także ze znajomości tematu, który może być w taki sposób przedstawiany w mediach (chodzi tutaj o odpowiedzi powiązane ze szlakiem, towarami, handlem i gospodarką).

Z czym kojarzy się Panu/Pani Nowy Jedwabny Szlak?
z Chinami
ze szlakiem handlowym
towary: z tekstyliami, z jedwabiem, z bursztynem
z dalekim Wschodem
z turystyką
ze starym JSZ
z niczym
z wymianą handlową Azji z Europą
z ekspansją Chin na rynek światowy
z inwestycjami, z rozwojem
z koleją
z doprowadzeniem drogi handlowej do Polski
z łodzią
z przemysłem
z wymianą informacyjną
z problemem utworzenia nowego
ze szlakiem w Beskidzie Żywieckim
z transportem nowych technologii
z ekonomią i z polityką gospodarczą Chin
z książką
z Azją
z nowym rodzajem dróg
z czymś futurystycznym
nie wiem

Z czym kojarzy się Panu/Pani Nowy Jedwabny Szlak?
z czymś miłym
z AliExpress
z przepływem tanich towarów do Europy
z nową myślą technologiczną
z projektem biznesowym
z obrotem pieniędzmi
ma wydźwięk erotyczny
z współpracą międzynarodową
z ofertą geopolityczną i gospodarczą (od 2013 r.)
z wymianą towarową między Polską, a innymi krajami w Europie; inicjator: Chiny

Tabela nr 9: Z czym kojarzy się Panu/Pani Nowy Jedwabny Szlak? Pełna lista odpowiedzi.

WNIOSKI

Jak wskazują wyniki badań, wrocławianie znają termin Nowego Jedwabnego Szlaku. Wielu ankietowanych potrafiło konkretnie wskazać, czego dotyczy projekt. Pojawiły się również konkretne daty a także państwa, które są zaangażowane w przedsięwzięcie. Wynikać to może zapewne z faktu, iż w czasach globalizacji i rozwoju technologicznego informacje ze świata docierają do nas w sposób szybki i za pośrednictwem wielu różnych kanałów. Osoby zainteresowane tematyką polityki czy ekonomii spotykają się codziennie z ogromną ilością informacji, w których mogą pojawiać się również wzmianki na temat Nowego Jedwabnego Szlaku. Poza tym, tematy związane z odległymi krajami budzą zainteresowanie także ze względu na swoją egzotyczność. Chociaż Wschód, a także Chiny, są coraz częstszym celem turystycznym, to nadal wiedza na temat tejże strony świata jest niewielka. Dzięki narzędziom, które daje Internet, ludzie są jednak w stanie ją pogłębiać i lepiej rozumieć prowadzoną tam politykę.

Warto jednak podkreślić, iż większość odpowiedzi ma konotacje pozytywne, a dotyczą one zazwyczaj rozwoju państw czy pogłębiania relacji między dwoma kontynentami. Odpowiedzi takie jak współpraca międzynarodowa, przepływ dóbr, rozwój nowych technologii czy szlak handlowy, wskazują na to, iż wrocławianie postrzegają ten projekt jako szansę dla Polski czy Europy. Ich znajomość zagadnienia nie pozwala jednak, by usytuować Wrocław w tym przedsięwzięciu. Jednak, z całą pewnością można stwierdzić, iż widzą oni szansę dla swojego miasta, które może okazać się również ważnym punktem projektu. Jeśli zaś chodzi o negatywne odpowiedzi, to są

one w większości wynikiem braku zaufania. Chiny kojarzone są z „chińską jakością”, posiadającą negatywne konotacje w Polsce. W związku z tym w odpowiedziach odnaleźć można np. przepływ tanich towarów do Polski. Jednak nie dla wszystkich musi to oznaczać coś negatywnego. Z pewnością istnieje część społeczeństwa, dla której liczy się niska cena.

Literatura:

- Adamczyk, Marcin; 2017, Nowy Jedwabny Szlak jako próba stworzenia mocarstwa lądowego w myśl klasycznych teorii geopolitycznych; w: *Kultura — Historia — Globalizacja*, nr 22;
<http://www.khg.uni.wroc.pl/?type=artykul&id=389> dostęp 18.01.2018
- Appadurai, Arjun; 2005, *Nowoczesność bez granic. Kulturowe wymiary globalizacji*, przeł. Zbigniew Pucek, Kraków: Universitas
- Beck, Ulrich; 2005, *Władza i przeciwwładza w epoce globalnej. Nowa ekonomia polityki światowej*, przeł. Jerzy Łoziński, Warszawa: Scholar
- Chanda ,Nayan; 2015, *The Silk Road — Old and New*; w: *The Times of India*,
<http://blogs.timesofindia.indiatimes.com/toi-edit-page/the-silk-roadold-and-new/>, dostęp 18.01.2018
- Kagan, Robert; 2009, *Powrót historii i koniec marzeń*, przeł. Grzegorz Saluda, Poznań: Dom Wydawniczy Rebis
- Myszczyński, Janusz; 2017, *Inicjatywa nowego jedwabnego szlaku: szansa rozwoju infrastruktury transportowej ze szczególnym uwzględnieniem kolei*; w: *Kultura — Historia — Globalizacja*, nr 22;
<http://www.khg.uni.wroc.pl/?type=artykul&id=404>, dostęp 18.01.2018
- Nobis, Adam; 2016, *Nowy Jedwabny Szlak: Nowa Globalizacja?*; w: *The Polish Journal of the Arts and Culture*, nr 2;
[http://www.ejournals.eu/PJACNS/2016/2\(2016\)/art/8798/](http://www.ejournals.eu/PJACNS/2016/2(2016)/art/8798/), dostęp 18.01.2018.

Wykaz Tabel:

Tabela nr 1: Płeć

Tabela nr 2: Wiek

Tabela nr 3: Wykształcenie

Tabela nr 4: Zajęcie

Tabela nr 5: Czy słyszał Pan/Pani o Nowych Jedwabnych Szlakach?

Tabela nr 6: Czy słyszał Pan/Pani o Nowych Jedwabnych Szlakach?

Tabela nr 7: Czy słyszał Pan/Pani o Nowych Jedwabnych Szlakach?

Tabela nr 8: Z czym kojarzy się Panu/Pani Nowy Jedwabny Szlak?

Tabela nr 9: Z czym kojarzy się Panu/Pani Nowy Jedwabny Szlak? Pełna lista odpowiedzi.